

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**S. Augustinus, Episcopus in Africa Hipponensis, Veritatis
Evangelico-Catholicæ In Potioribus Fidei Controversiis
Testis Et Confessor, Contra Bellarminum Et Alios
Scriptores Papæos, antiquos pariter & ...**

Reiser, Anton

Francofvrti, 1678

Lib. I. cap. 1. de Peccati Definitione

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72506)

Controversiæ Generalis Secundæ
DE
**AMMISSIONE GRATIÆ
ET STATV PECCATI,**
LIBRI PRIMI
DE
PECCATO IN GENERE,
CAPUT PRIMUM,
DE
Peccati definitione.

Quamvis hic ad Augustinum, duas ex Eo proponit Bellarminus peccati definitiones, unam, quam vocat generalissimam, quæ peccatum dixit *transgressionem Legis*; alteram aliquantò specialiore, peccatum in moribus atinentem, quæ Sanctus Pater peccatum definitivè legitur omne *dictum, vel factum, vel concupitum contra Legem eternam*. Addit Lib. 22. Bellarminus, *Hanc definitionem Theologi magno adplausu receperunt, nec contra. Fauit. cap. 27.* inmerito. Nam cum duo quædam reperiantur in peccato, substantia, quæ est materiale, & ratio ipsa, quæ est formale peccati, utrumque Augustinus eâ definitione est complexus. Substantia peccati est actio aliqua voluntaria, vel voluntaria actionis omisso. Ratio peccati est ipsa declinatio & recessio à regulâ in illâ actione vel ejus ommissione. Et quoniam tria sunt generalia actionum instrumenta, cor, lingua & manus, & rursus tria sunt actionum genera, unum planè spirituum, ut desideriorum, aliud planè corporali, ut factorum, aliud partim spirituum, partim corporali, ut verborum; propterea Augustinus, ut comprehenderet, quidquid est in peccato materiale, dixit, peccatum esse vel dictum, vel factum, vel concupitum. Non meminit autem ommissionis, quia definitiones debent esse breves, & negatio colligitur ex affirmatione. Porro rationem, atque adeo ipsum formale peccati indicavit Augustinus, cum ait, contra Legem eternam, nec dicere voluit, contra rationem, ut loquuntur Philosophi, neque contra Legem Dei, ut loquitur Ambrosius, neq; contra Legem simpliciter, sed contra Legem eter- lib. de nam, nimirum, ut omnes comprehenderet Leges, & ipsam Legum radicem; siquidem omnis Lex Parad. tum naturalis, tum positivæ, & positivæ tum Dei, tum hominum, idè est Lex, quia congruit cap 8. cum Lege eternâ, quæ est ipsa Ratio Dei summa ac perfectissima Regula. Neq; est aliud quælibet vera Lex, nisi adumbratio quædam atq; participatio Legis eternæ. Subjungit autem porro Bellarminus: *Vnum desiderari videtur in Augustini definitione, ut videlicet voluntari- mentio fieret in eo. Non enim quodvis dictum, factum, concupitum; sed dictum, factum, concupitum VOLUNTARIUM contra Legem eternam est peccatum, Augustino teste, dum scri- de Verâ pfit: Vsq; adeo peccatum voluntarium est malum, ut nullo modo sit peccatum, si non sit volun- Relig. tarium. Bellarminus addit, sed non sine causâ hoc loco Augustinus voluntarium prætermisit, cap. 14. poterat enim ex aliis parvibus definitionis facile colligi, siquidem non est propriè contra legem, nisi id, quod est voluntarium; neq; enim Lex propriè datur, nisi iis, qui habent usum liberi arbitrii. Nondum verò satis de hæc peccati definitione Augustinianâ egit Bellarminus, Evangelici etiam simul erant perstringendi, peccantes nimirum, quod eâ non sine exceptione utantur. Ita autem ulterius scribit: *Illud obiter observandum est, tantam esse a- liquorum ex Lutheranis imperitiam vel impudentiam, ut Augustini definitionem tacito Eius nomine inter errores numerare non vereantur, idque non aliâ de causâ, nisi quia eam apud Scrip- ptores Catholicos (Romano-Papæos) invenerunt. Tilemannus enim Heshusius, qui se Episcopum Sambiensem vocitat, in libro de sexcentis erroribus Pontificiorum scribit, Pontificii hoc modo definiunt plerumque peccatum, quod sit vel dictum, vel factum, vel concupitum con- loc. IV: tra Legem Dei. Et iterum, Tanquam immotam urgent regulam, usq; adeo voluntarium est pecca- num. 1. tum, & 2.**

rum, ut non sit peccatum, si non sit voluntarium. Deindè enumeratis aliis aliquot ejusmodi Sententiis, antidotum subjungit, tanquam contra venenum. At, ita Bellarminus, vel ignorabat Heshusius, has esse Augustini Sententias, vel non ignorabat. Si ignorabat, valde imperitus sit, necessarium est, cum hæc sint Sententiæ celeberrimæ, ac ferè omnibus notæ. Si non ignorabat, imprudentissimus est, cum Doctorem tantum contemnere non dubitaverit, ac præsertim in eâ re, in quâ, ut ipse idem Augustinus ibidem loquitur, nulla Doctorem paucitas, nulla in Doctorem turba dissentit. Ut quam iniquè hanc rem tractârit Bellarminus, & non solum Evangelicis, sed ipsi etiam Augustino gravem intulerit injuriam, Lectori Veritatis & Sinceritatis studio constet, sequentia debent observari. Et primò quidem, non ita ægè ferri posse vel debere, etiam si definitio peccati Augustiniana, quàm Bellarminus tanto commendat opere, tanquam insufficientis & perfecta minus ab Evangelicis habeatur, quia Bellarminus ipse licitum sibi putavit, priorem peccati definitionem ab Augustino alibi propositam, quâ peccatum esse dixit *Legis transgressionem*, repudiare quasi generalissimam, utpotè omnibus peccatis, non solum morum, sed etiam Naturæ & Artis convenientem, utur Bellarminus hoc judicio testetur, se ipsum Augustini textum, ubi hæc definitio legitur, non evoluisse, sed instar cæci de eâ suam expoluisse Sententiam vel potius ignorantiam, in tam supercilioso Scriptore nullatenus tolerandam. Cerrè, si Augustini mentem circa laudatæ definitionis sensum in loco, uti par est & justum, indagemus, patebit, Bellarminum se fessisse Lectorem, dum ei voluit persuasum, esse eam generalissimam, quæ non solum peccata morum, sed simul etiam peccata Naturæ & Artis comprehendat; siquidem Augustus Pater ibidem nihil planè de peccatis Naturæ & Artis habeat, sed solum agat de peccatis contra decem præcepta Legis, adeòque peccatis solum moralibus, atque hinc etiam actualibus tantum, ideòque non generalissima, sed specialior definitio dici à Bellarmino debuerit, justoque restrictior, id est, ad præsentem de peccato in genere tractationem, ejusque definitionem, qualem dare voluit, omninò impertinens. Et quomodo Bellarminus accusare potuit jurè Evangelicos ob definitionis peccati Augustinianæ à se commendatæ repudium, quasi tantum Doctorem contemnunt, Ejusque autoritatem spernant; cum tamen ipse iterum Bellarminus alias peccati definitiones hic & ibi in Augustini Scriptis non uno in loco occurrentes silentio quasi damnaverit, quarum non sine ratione nec omninò præter rem potuisset, si non etiam ex instituti Scopo debuisset hic meminisse. Post *Chennitium* Doctor *Gerhardus* nollet præter duas hæc à Bellarmino exhibitas, sex alias ex Augustino sistit, utpotè quod peccatum dixit esse primò, aversionem à Conditorè & ad inferiora condita conversionem; secundo, voluntatem retinendi vel consequendi, quod Justitia vetat; tertio, pravum libertatis ad sensum; quarto, ea adpetere, quæ Christus contempsit, aut fugerit, quæ ille sustinuit pro Salute nostrâ; quinto, nihil aliud, nisi in præceptis Veritatis vel in ipsi Veritate errare; sexto tandem, cum quis avertitur à Divinis verèque manentibus, & ad mutabilia atque incerta convertitur; quæ tamen ultima ejusdem Sensus est cum primâ, de quibus Augustini & cæteris aliorum Ecclesiæ Doctorem definitionibus idem *Gerhardus* ex *Chennitio* notavit, non fuisse eis propositum, exactam in illis pronuntiatibus suis constituisse definitionem, quæ complecteretur totum illud, quod peccati nomine censetur; sed quod voluerint ponere quasdam descriptiones, non Dialecticè complectentes totam definiti naturam, sed quomodocumque illi materie convenientes, de quâ in certis quibusdam Disputationibus & Homiliis loquantur. Videat de cætero Bellarmini hyperaspistes quicunque, annon blasphemiam crimen incurrerit, dum præter Augustinum, Johanni etiam, Scriptori Canonico, in definitione peccati, quod dixit esse *voluntar*, id est, à Lege aberrationem, adscribere auctus est nimiam generalitatem, quasi & is peccata Naturæ & Artis cum peccatis morum vel moralibus hæc definitione sit complexus, adeòque hic, ubi de peccatis morum agit, non admittendâ; cum inspectio iterum Textûs Apostolici aliud planè ostendat, & evincat, Sermonem ibi esse non de quâcunque etiam generalissimè acceptâ aberratione, sed in specie de discrepantiâ à normâ Legis Divinæ, indice hujus rei articulo, qui non absque multâ significatione & subjecto & prædicato hujus definitivæ Propositionis legitur adjunctus, quam emphasin hujus Lingvæ periti libenter amplectuntur, agnoscetes, tradi hic reciprocâ, adeòque plenam & certam peccati definitionem, nullo planè modo repudiandam, utpotè à Spir. S. dictatam, & præterea etiam ad leges bonæ definitionis compositam nimirum & genere & differentiâ constantè, id quod de alterâ etiâ peccati definitione Johanna, quâ in eâdem Epistolâ, eodem ferè Sentu, peccatum dixit esse *voluntar*, id est, Injustitiam, dici debet. Et hoc primum esto circa Bellarmini discutulum omninò notandum.

Lib. II.
de Conf.
Evang.
cap. 4.

LL.
Theol.
Tom. II.
pag. m.
453.

I. Epist.
III.

Vid. D.
Kromaj.
Polym.
Theol.
p. 267.
seqq.

dum. Jam *secundo*, quod contra *Hesbysium* urget, quasi definitionem peccati Augustinianam tacito quamvis nomine tanquam à Pontificiis profectam erroris arguerit, sciat Lector studiosus, *Hesbysium* & Evangelicos non ipsam peccati definitionem, sed vitiosam definitionis adplicationem improbare, quã videlicet Doctores Papæ eam, quã ad actualia tantum pertinet peccata, pro generali definitione peccati volunt haberi, cui etiam ratio peccati originalis includatur, id quod contra Augustini mentem esse certum est. Insuper quamvis fortè Evangelicis hæc definitio peccati Augustiniana aliquantò videatur imperfectior, & non omni ex parte sufficiens, non ob id tamen contemnere tantum doctorem sunt dicendi, nisi & ipse Bellarminus in numero contemtorum Augustino velit recenseri, duo in hæc definitione desiderans, *unum*, omissionem verbi omissionis, id est, peccatorum, quã ad differentiam aliorum peccata omissionis dicuntur; *alterum*, omissionem voluntarii, quia secundum Bellarmini pronuntiatum non quodvis dictum, factum, concupitum, sed dictum, factum, concupitum *voluntarium* sit peccatum contra Legem Dei æternam. Utriusque omissionem excusare quidem aliquatenus laboravit Bellarminus; sed melius fuisset non acculasse, quã impertinenter & leviter exculasse. De cætero, quia Bellarminus sibi liberum esse censuit, sine contemptu tanti Doctoris indicare, quid in definitione ab Eo proposita desideret, comet ipso imperfectionis & insufficientiæ eam arguens; scio, Augustinus ipse non iniquius interpretaretur, si redivivus legeret vel audiret, hanc definitionem peccati à se factam definito angustiorẽ esse, sicut ex omissione *voluntarii* eam definito latiorẽ dixit Bellarminus. *Angustiorẽ* dico. Non enim solùm nullam in ea fecit mentionem ipsius originis, undè hoc peccati malum provenit, quod omnes in universum homines tenet occupatos; sed & neq; omnibus peccati speciebus competit hæc definitio. Infantes certè cum peccato nasci, conitit, & utrinque est in dubium. At in eos neq; factum, neq; dictum, neque concupitum propriè loquendo cadit. Manet ergò, hanc definitionem peccati Augustinianam, quam peccato in genere & universum competere putavit Bellarminus, ad peccata tantum actualia pertinere, id quod iterum ipsemet Bellarminus sui ex more hætenus consueto oblitus, imò satis aperte sibi, ut antehac sapius, contradicens, infra agnoscere fuit vi Veritatis coactus, scribens, *hanc Augustini definitionem convenire peccato, non ut significat maculam permanentem, sed actum transcentem*. En, Lector, Bellarminum testem contra semetipsum! Accedit nunc *tertiò*, quod circa peccati definitionem Augustinianam porrò est observandum, si peccati definitio in genere hic juxta præscriptum libri hujus primi Lemmã debuit exhiberi, non benè Bellarminum acculasse eam imperfectionis ob omissionem *voluntarii*, utpote quod ad peccata tantum actualia, non item ipsum originale peccatum referri debet, nisi peccato originali ipsius peccati notio juxta Pelagianorum errorem denegetur, contra quem Augustinus tot in locis strenuè pugnavit. Atque sic quamvis idem verbis à Bellarmino laudatis *Voluntarium* de ratione peccati esse videatur statuere, non nisi de peccatis actualibus intelligi debere, alibi notanter docuit, scribens contra Julianum, Episcopum Pelagianum: *Frustra putas, idè in parvulis non esse delictum, quia sine voluntate, quã nulla est in eis, esse non potest. Hoc enim rectè dicitur propter proprium ejusq; peccatum, non propter primi peccati originale contagium; quod si nullum esset, profectò nulli malo parvuli essent obstricti, nihil mali vel in corpore, vel in Anima, sub tantã justì Dei potestate paterentur, quod tamen & ipsum à malã priorum hominum voluntate sumsit exordium*. Prætermittere autem non debuit Bellarminus, quod ex libro Augustini de *verã Religione* adduxit, ut voluntarium de Ratione Peccati esse confirmaret, ostendere etiam, quo illud modo S. Doctor voluerit intellectum, mentem suam manifestè satis in Opere *Retractionum* explicans, verbis huc in Lectoris gratiam ponendis, quæ sic habent: *Psj, adeo, inquam, peccatum voluntarium malum est, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium. Potest videri falsã hæc definitio, sed si diligenter discutatur, invenitur esse verissima. Peccatum quippè illud intelligendum est, quod tantummodo peccatum est, non quod est etiam pœna peccati; quamvis & illa, quæ immeritò non-voluntaria dicuntur peccata, quia vel a nescientibus, vel a coactis perpetrantur, non omnino possunt sine voluntate committi, quoniam & ille, qui peccat ignorans, utiq; peccat voluntariè, quod, cum faciendum non sit, putat esse faciendum. Et ille, qui concupiscente adversus Spiritum carne, non ea, quæ vult facit, concupiscit quidem nolens, & in eo non facit, quod vult; sed si vincitur, concupiscentiæ consentit volens, & in eo non facit (nisi) quod vult, liber scilicet Instituti, servusque peccati. Et illud, quod in parvulis dicitur originale peccatum, cum adhuc non utantur (libero) voluntatis arbitrio, non absurde etiam vocatur voluntarium, quia ex primi hominis malã voluntate contractum, factum est quodammodo hæreditarium. Non itaq; fal-*

lib. 5.
cap. 15.Lib. III.
cap. 5.lib. 1.
cap. 13.

falsum est, quod dixi, usq; adeo peccatum voluntarium malum est, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium. Vides, Lector, de quibus peccatis Augustinus scripserit, quod non sint peccata, nisi sint voluntaria; de peccatis nimirum actualibus, non item proprie de peccato originali, de quo notanter monuit, quod non tantummodo sit peccatum, sed simul etiam pena peccati. Et quamvis illud quoque certo quodam sensu voluntarium dici posse existimavit, quia nimirum ex primi hominis malâ voluntate contractum, simul tamen monuit, esse illud in parvulis, cum adhuc non utantur (libero) voluntatis arbitrio, idcirco illud in antecedente contra Julianum testimonio, esse peccatum verè dictum, distinguens tamen ab eo, quod proprium cujusque dicitur peccatum, à propria cujusque profectum voluntate. Hæc si Bellarminus observasset, sicut omnino hanc tractans materiam de jure debuit observare, si modò Lectorem Veritatis studiosum sincerè ex officio voluit informare; non desiderasset in peccati definitione generali omissionem voluntarii, quamvis, ut jam est ostensum, hæc peccati definitio Augustiniana à Bellarmino commendata & explicata non omnem peccati in genere & quorumvis in specie peccatorum exhauriat rationem, sed ad peccata tantum pertineat actualia, atque hinc impertinenter à Bellarmino huc sit applicata, aliâ omnino in ejus locum substituendâ magis generaliori.

CAPVT OCTAVVM, & seqq.

DE

Discrimine peccati mortalis & venialis.

DE eo in antecedentibus egit prolixè Bellarminus ex Augustino, contra errores partim Joviniani & Pelagii, partim Viclefi & Calvinii, quorum illi hoc discrimen omnino tollebant, hi verò illud non ritè interpretabantur, fundamentum ejus ex una parte prædestinationem, ex alterâ reprobationem substituentes, quæ omnia sicco præterite licet pede, quia ipso iudice Bellarmino ad Evangelicorum non pertinent causam, ut potè quibus nihil in hac Quæstione vel cum his, vel cum illis est commercii, mediam huc quoque ut in aliis plerisque Fidei Controversiis viam tenentibus, inter extremas tam in excessu, quam defectu, ut fieri solet, peccantes & aberrantes. Rectè igitur ad Sententiam Evangelicorum Augustini auctoritate defendendam pergitur, ubi Sententiis opposita ex fine capitis quarti antecedentis Bellarmini verbis fuerit proposita, quæ sunt sequentia: *Communis Theologorum Catholicorum apud Magistrum Sententiarum & Thomam, ac omnium ferè Scriptorum, qui adversus hæreticos de hac Controversiâ differuerunt, est Sententia, quæ communi docent consensu, peccata quædam ex naturâ suâ, nullâ ratione ad prædestinationem vel reprobationem, aut ad statum Renatorum vel non Renatorum habitâ, esse mortalia, quædam venialia, & prioribus quidem indignum reddi hominem Dei amicitia, & mortis æternæ reum, posterioribus autem supplicii tantum temporalis paternæq; castigationis reum hominem constitui.* Quamvis autem de contrariâ Evangelicorum Sententia ex ipsis Lutheri, Chemnitii & aliorum verbis ab ipsomet Bellarmino in citato capite quarto adductis iudicare sit facillimum, videlicet, eos non omnem differentiam inter peccata mortalia & venialia respectu renatorum tollere, sed id tantum negare, quod quædam venialia dicantur esse ex suâ naturâ; tamen non potuit prætermittere Bellarminus, ad invidiam huc Sententiæ apud incautiores faciendam, quædam ei adfricare minus pertinentia, iisdemque Augustini opponere auctoritatem, quâ fide, quâ sinceritate, Lectori minus præoccupato & à præjudiciis libero commissum esto, in cujus gratiam huc adponi debent, quæcunque Bellarminus ad inervandam Evangelicorum Sententiam tribus diversis hypothesibus allegatis proposuit, & iisdem ex Augustino opposuit. Scribit igitur, Evangelicos præcipue tria docere, primo, peccata venialia esse illa, quæ à Deo non imputantur, quamvis ex se digna sint penâ ac supplicio sempiterno. Secundo, illa à Deo non imputari peccata, quæ simul in homine cum Fide, id est, cum fiducia Misericordiæ consistunt. Tertio, illa peccata sola consistere cum Fide, quæ sunt involuntaria. Singulis hypothesibus hisce opponit Bellarminus ex Augustino testimonia, demonstraturus hæc ratione, S. Doctorem Evangelicis hæc in Controversiâ adversarium esse omni ex parte. Et quidem contra primam ita scribit Bellarminus: *Quod primo adfirmant loco, ea peccata esse venialia, quæ non imputantur, aperte repugnat Scripturis & Patribus. Scriptura siquidè in locis ubi de peccatis venialibus etiam ex consensu Lutherianorum loquitur, manifestè docet, oportere penâ à Deo eorum peccatorum Remissionem; non igitur ea sunt rectè & condonata, vel non imputantur ipsi dicunt, sed imputantur & ligant, ac reus faciunt, quamvis facile condonentur ac remittantur.*